

1.12.2022

VVTDno-2022-1631

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Asia: HE 189/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto

Yhdenvertaisuusvaltuutettu esittää eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle samat huomiot kuin lakivaliokunnalle 17.10.2022 toimittamassaan lausunnossa (VVTDno-2022-1296).

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu arvioi esitystä ensisijaisesti oman tehtäväalueensa osalta, arvioiden erityisesti ikään liittyvää sääntelyä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää erittäin ongelmallisena, että esityksessä sukupuolen vahvistamisen edellytykseksi asetetaan 18 vuoden ikä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että täysi-ikäisyyden edellytyksestä tulisi luopua ja asettaa ikäraja 15-vuotta. 15-vuoden ikäraja on rikosoikeudellisen vastuun ikäraja, esimerkiksi nimilaissa säädetty itsenäisen päätöksenteon ikäraja ja sen käyttöönottoa sukupuolen vahvistamisessa on esittänyt aikaisempi translaainsäädännön uudistamisen asiantuntijaryhmä.

Perusteluina yhdenvertaisuusvaltuutettu viittaa niiden lasten ja nuorten, joita asia ensisijaisesti koskee, tarpeisiin saada sukupuolensa vahvistettua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lääketieteellinen selvitys

translasten ja nuorten hyvinvoinnista lähtee siitä, että juridisen ja henkilön oman sukupuolen välisen ristiriidan korjaaminen juridista sukupuolta muuttamalla tulisi voida tehdä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sen jälkeen, kun ristiriita on ilmentynyt (tyypillisesti 10–13-vuotiaana). Lapsen oikeuksia päättää omista asioistaan voidaan rajoittaa vain, mikäli voidaan osoittaa sen olevan lapsen edun mukaista. Yhdenvertaisuusvaltuutetun käsitteksen mukaan selvitykset lapsen oikeuksien toteutumisesta ja translasten ja -nuorten tarpeista puoltavat täysi-ikäisyyttä alhaisemman ikärajan asettamista.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää erittäin tärkeänä, että juridisen sukupuolen vahvistamisesta annettua lainsäädäntöä muutetaan paremmin perus- ja ihmisoikeuksia huomioiviksi. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää esitykseen sisältyvää lisääntymiskyvyyttömyyden poistamista sukupuolen vahvistamisen edellytyksistä välttämättömänä. Valtuutettu katsoo myös, että juridisen sukupuolen vahvistamista koskeva lainsäädäntö ja sukupuoleen liittyvä lääketieteellinen hoito tulee esityksen mukaisesti olla erotettuina toisistaan. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää myös tärkeänä, että lainsäädäntöä kehitetään niin, että sukupuoleen liitetyt ilmaukset vanhemmuudesta korvataan sukupuolineutraaleilla ilmaisuilla.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Toimistopäällikkö

Rainer Hiltunen